

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Instrvctio R. P. Bartholomæi Riccii Societatis Iesv
Theologi De Modo Recte Meditandi De Rebus Divinis**

Ricci, Bartolomeo

Mogvntiæ, 1605

Tractatvs V. Vt memoria exercenda sit in Meditatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59608](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59608)

TRACTATUS V.

QVEMADMODVM
EXERCENDA SIT
memoria in medi-
tatione.

*De modo fructuosè legendi libros
spirituales.*

CAPVT I.

M Memoria bifariam opem
suam meditationi suppeditare
possit, vel multas rerù piarum
species in ea pro futuris medi-
tationibus recondendo, vel in
ipso meditationis actu eas intellectui re-
presentando, vt eas consideret eo modo,
quo in capitibus sequentibus exponetur:
nunc tantum hoc capite explicabo, quo-
modo dictus thesaurus **LECTI**ONIS spiri-
tualis beneficio colligi queat. Licet multa
alia suppetant media, de quib. alias vt con-
ciones, colloquia Patrum spiritualium &
cōsuetudo ex rebus sensibilibus pium con-

M s ceptum

ceptum depromendi, quæ thesaurum eundem augere possint.

MONEMVS ergo, vt quemadmodum mercatores in omnibus negotiationibus student quæstum facere, & idcirco nullis laboribus parcunt; sic homines spirituales conentur in actionibus suis; ac imprimis in piorum librorum lectione, de qua vt vtiliter instituat, aliqua documenta ex sanctorum Vitæ decerpta adferam.

PRIMUM est, de genere librorum, qui legendi sunt. S. BERNARDVS ad fratres de Monte Dei scribens, ait, debere esse faciles intellectu, & perspicuos, eo quod obscuri & difficiles fatigent caput, & plus ob sint meditationi, quam profint. Proponenda sunt Nouitio planiora, vbi laborandum ei non fit in planitie historiali. Difficilius enim scripturarum lectio fatigat, non reficit animum teneriorem, frangit intentionem, hebetat sensum, vel ingenium. Adhæc idem vehemèter improbat lectionem librorum impertinètiũ, etiamsi de rebus adaphoribus tractent, Parro, inquiens, *alia historia delectant quidem, cum leguntur, sed non adificant: quin potius mentem inficiunt. Et in tempore orationis vel spiritualis meditationis inutilia quaque, vel noxia faciunt scaturire*

scaturire de memoria. Et adiungit rationem hanc. Lektionis quippe modum similis meditatio sequi solet.

ALTERVM est, de Fine, qui lectori debet esse propositus, nempe vt fructum aliquem spirituales ex lectione colligat. S Hieronymus duos commemorat, vnum, quod instruat & erudiat intellectum, alterum, quod voluntatem à mundo diuellat, & eleuet ad DEVM. *Geminum bonum, inquit, cōfert lectio, siue quia intellectum erudit, siue quia à mundi vanitatibus abstractum hominem ad amorem Deiperducit.* Quisquis ergo incipis, omnia lege cum fructu tuo, imitareq; nutricem, quæ quidquid cibi sumit, primum se nutrit, ex cibi autē reliquiis lac præbet infanti: nequaquam autem imitare gallinā, quæ quicquid escæ offendit, obiicit pullis, ipsa verò inedia consumitur, & macrescit.

TERTIVM est, de ORDINE inter legendum seruando, vt scilicet primo tempus certum decernatur lectioni, hoc est, quādo, quādiu, & quoties instituenda sit. si decreueris plus quam horam impendendam, numerū horarum definire oportet, & qui libri quaq; hora legēdi. *Certis horis, inquit B. Bern certa lectioni vacandū est.* Et causā mox addit. *Leuiter. n. admissa lectio leuiter recedet à memoria.*
se d

*sed certis ingenis immorandum est, & assue-
faciendus animus.* Deinde ordo in vno co-
demq; libro perlegendo seruandus est, vt
nimirum consequenter, & non saltuarim
legatur. *Fortuito enim, inquit idem sanctus,
& quasi casu reperta lectio non edificat, sed a-*
Bon. spec.
disc. c. 7. *nimum reddit instabilem.* Et S. Bonauentura:
Fastidientis est stomachi, multa degustare.

QVARTVM est de MODO. Quo enim
spiritu, inquit B. Bernardus, *Scriptura facta
sunt, eo spiritu legi debent: ipso etiam intelli-
genda.* nempe excitato & inflammato. Vn-
de si liber sit de paradiso, legi debet animo
alacri & erecto. si de peccatis & inferno, a-
nimo mœsto & tristi. Si de meditatione, vt
est liber præsens, magno desiderio modum
meditandi capiendi aggredi lectionem de-
bes, & senties te adiutum. Alius modus est
vt attente legatur. *In omni scriptura enim,
inquit B. Bernardus, tantum distat studium
à lectione, quantum amicitia ab hospitio, &
socialis affectio à fortuita salutatione.* Porro
cum leges, ait B. Ephraem, *studiosè & accu-
rate leges magna cum tranquillitate atque
industria percurrere versus: & non studeat
duntaxat libri folia euoluere, sed si opus fue-
rit, non pigeat etiam bis, terue, & sæpius eun-
dem reperere versus, et vim orationis intelli-*
gat.

gas. Tertius modus est, aliquando lectionem interrompere. *Hauriendus est sapa*, inquit idem B. Bernardus, *de serie lectionis affectus, & formanda oratio, qua lectionem interrompat, & non tam impediatur interruptendo, quam puriorem continuo animum ad intelligentiam lectionis restituat.* Et S. AUGUSTINVS in scala paradisi huc collimans. *Modicum, inquit, sapida est lectio exterioris littera, nisi glossam & interiorum sensum sumat ex corde.* Quid enim prodest lectione continua tempus occupare, & scripta sanctorum legendo transcurrere, nisi ea masticando & ruminando succum bibamus? Ac scias, ex hoc legendi modo consequatur te hunc alium fructum, ut multum legere qualibet vice non possis, & si velles amplius, fructum predicationis, teste S. AMBROSIO in libris de officiis, impedires. Quod confirmat experientia in agricultura. quo enim semina spissius in terram coniciuntur, hoc ægrius erumpunt, aut ad maturitatem non perueniunt.

QVINTVM documentum est, de iis quæ in lectione fugienda sunt. Primum est, ne obseruentur elegantiores phrasæ, non verba lecta, nec artificium Rheroricum, sed tantum queratur fructus spiritualis. Secundo, ut

Prou. 3.

Luc. 10.

Lib. 1. c. 5.

do, ut nō respuat libellum, quia paruus est, potest enim fieri ut magnum cōtineat thesaurum. Gemmæ & aliæ res pretiosæ custodi solent in thecis exiguis. Tertio, nec ad scriptoris auctoritatem, magnam vel paruum respiciat: nam Spiritus sanctus nonnūquam & simplicibus altissima patefacit mysteria *Et cum simplicibus*, ait Salomon, *sermocinatio eius*. Quod confirmat quoq; saluator apud B. Lucam. *Abcondisti hæc, inquit, à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis*. Hæc tria consulit THOMAS de Kempis in libello de imitatione Christi. *Veritas, inquit, est in sanctis querenda, non eloquentia. Omnis Scriptura sacra debet legi eo Spiritu quo facta est. Quærere debemus utilitatem potius, quam sublimitatem sermonis. Ita libenter deuotos & simplices libros legere debemus, sicut altos & profundos. Non offendat auctoritas scribentis, verum parua vel magna doctrina fuerit, sed amor pura veritatis se trahat ad legendum. Denique ne desistas à consuetudine quotidie secundū modos iam præscriptos legendi: lectio enim teste Bonauentura dat semina cogitationum. & sicut frumentum seminatum etiam si ad tempus non videatur, tamen paulo post prodit & germinat: sic etiã si fructus lectio-*

nis

nis non mox appareat; obliuiscimur enim saepe hodie quod heri legimus, tamē in ipsa Meditatione ex improviso emergit.

De Exercitio Memoriae circa Personas.

CAPVT II.

ETIAMSI Philosophi duos actus huic potentiae attribuant, quorum vnū vocāt communi nomine *memoria*, quo homo facile rerum praeteritarum recordatur. alterum verò *remniscencia*, quo difficulter homo, & non nisi longo prius discursu per varia loca & res factō recordatur; nos tamen de vtroq; tanquam de vna re loquemur, ostendendo quomodo seruiat meditationi in tribus supradictis reb. subiectis de quilibet exemplis Dico igitur officium huius facultatis consistere, vt primo recordetur similitium, deinde dissimilitium, ac tertio contrariorum. Inter similia numerare potes prophetias, & figuras veteris testamenti, quas collegit P. VINCENTIVS Brunus per omnes ferē historias Euangelicas in quatuor Meditationum libris.

QVOD ergo ad Personas attinet. vbi expendis in meditatione alicuius Nōmē, vide, num in mentē veniat aliud simile nomē q̄ considerādum sit, eaq; occasione poteris
alias

alias quoq; illius Personę conditiones conferre cum hac, vti facit s. Bernardus in sermone supra *Missus est*, de nomine Iosephi Dominę nostrę sponso, & altero Patriarchę in Ægypto venditi. *Quis & qualis*, inquit, *homo fuerit beatus. Ioseph coniice & ex vocabulo, quod augmentum nõ dubites interpretari.* Et postea subiungit. *Et memento magni illius quondam Patriarcha in Ægypto venditi, & scito ipsum istum non solum vocabulum fuisse sortitum, sed & castimoniam adeptum, innocentiam assecutum & gratiam.*

De vsu Memoriae circa Verba.

C A P. III.

PONDERATO aliquo verbo in Meditatione, vide num aliquod extet ei simile, vel dissimile, vt si mediteris in verba illa à Christo in cruce dicta: *Pater dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt.* poteris in mentem reuocare illa s. Stephani in Actis Apostolicis: *Domine ne statuas illis hoc peccatum, quæ sunt similia.* Et postea discurrendo inter se conferre, in hunc modum. s. Stephanus bonus fuit discipulus, doctrinamq; magistri sui probè retinuit, ac factis eandem repetiuit. Similiter poteris meminisse illorum dissimi-

Luc. 23.

Act. 7.

diffimilium vel contrariorum, quæ David filio suo Salomoni contra Ioab dixit, cum ^{3. Reg. 2.} esset morti proximus *Facies ergo iuxta sapientiam tuam, & non deduces canitiem eius pacifice ad inferos.* Licet hæc verba suo non careant mysterio.

SECUNDO expendendum verbum, quod præ manibus habes, aliter legatur apud alios: quod facile notabis si in tuis meditationibus utare Harmonia Evangelica Ioannis Buissonii, qui ad latus Evangelii, apponit cæterorum Evangelistarum verba, sic ut vno oculorum coniectu ea obseruare queas Exempli causa, S. LUCAS scribit: *Mul-^{Luc. 10.} ti reges & propheta soluerunt videre, qua vos Matt. 13. videtis, Et S. Matthæus. Amen quippe dico vobis, quia multi propheta & iusti cupierunt videre, qua videtis, & non viderunt.* ponens IUSTI, loco Regum. Ex qua varietate lectionis BEDA libro 3. cap. 10. in Lucam hunc elegantem colligit commentarium. *Iusti enim, inquit, ipsi sunt reges magni, quia tentationum suarum motibus non consentiendo succumbere, sed regendo præesse noverunt.* Haud secus S. Hieronymus in Matthæum obseruavit, dum vocationem Matthæi exponit, cæteros Evangelistas illum appellasse LEVI, & non Matthæum, ut famæ
 N eius

eius parcerent. *Ceteri Evangelista*, inquit, *propter Verecundiam & honorem Matthaei noluerunt eum nomine Vulgato appellare, sed dixerunt LEVI. Duplex quidem Socabulo fuit. Matthaeus autem ipse secundum illud, quod dicitur à Salomone. Iustus est accusator sui à principio, Matthaeum & publicanum se nominat.*

TERTIO poteris expendere & alias Scripturæ sacræ versiones exemplo B. Hieronymi, qui in caput vndecimum Isaiaë explicans verba illa, *Et flos de radice eius ascendet.* quibus propheta indicavit Christum ex stirpe David nasciturum, observavit melius versione Symmachi illa exponi, qui vertit. *Et flos de TRVNCO eius ascendet.*

QUARTO, si recorderis aliorum verborum, quæ connexionem habeant cum verbis Meditationis, poteris consideranda relinquere intellectui. Sic **AVEVSTIVS** facit libro 1. de sermone Domini in monte ad verba, *Beati, qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur,* quæ confert cum aliis verbis B. Ioannis *Illo ergo, inquit, eis, cibo saturabuntur, de quo ipse Dominus dicit. Meum cibus est, & factam voluntatem patris mei, quod est iustitia, & illa aqua, de*
qua

qua quisquis biberit, et idem dicit, fiet in eo
fons aqua salientis in vitam aeternam.

QVINTO poteris quoque intellectui
proponere expendenda & verba quorum
mentio fit in alio loco, si ad tuum argu-
mentum pertineant. Qua ratione S BER-
NARDVS sermone 2 de Assumpt. B Virg.
immaculatae virginis vitam acutè ex alia
historia Euangelica defendit. Sed forte, in-
quit, curiosus quispiam requirat, cur in pra-
senti Euangelica lectione nulla prorsus Laz-
ari mentio fiat. Arbitror sane, ne id quidem in
proposita dissimilitudine dissidere: Virgina-
lem enim domum intelligi volens spiritum su-
luit non incongruè penitentiam, qua malum
utique comitatur. Absit enim ut proprii quid-
quam inquinamenti domus hac habuisse al-
quando dicatur, et in ea proinde scopa Laz-
ari quaeretur.

SEXTO, poteris dictas collationes quo-
que facere inter numeros, ut saepe faciunt
sancti Patres, & nominatim B AVGVSTINVS,
qui semel id facit in tres responsiones S. Pe-
tri, ad tres interrogationes Christi, Petre
amas me? ac confert cum tribus eius nega-
tionibus dicens: Redantur trinae negationi
trina confessio.

N 2 DE

De Vsu memoriae circa facta.

C A P. IV.

IN hoc capite ero brevis, quia ex antecessis documentis de personis & Verbis datis, facile potest inteligi modus, quo procedendum sit circa facta. Duo nihilominus subiiciam exempla. Primum, si mediteris quam pio affectu saluator in horto complexus sit ludam proditorem, vti probabile est, poteris in mentem reuocare, quanto affectu bonus ille Pater filium prodigum antea fuerit complexus. Secundo, si mediteris de dura & diuturna morte Christi Domini in cruce, poteris in memoriam reducere, quam brevis & lenis mors fuerit S. Ioannis Baptistæ, cum capite mulctaretur. Idem facere poteris discurrendo per omnes circumstantias ante nominatas.

T R A.